

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Факультет філології

Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИЧНА СТИЛІСТИКА

Рівень вищої освіти – **перший (бакалаврський)**

Освітня програма «**Журналістика**»

Спеціальність **061 «Журналістика»**

Галузь знань **06 «Журналістика»**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5 від “1” грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Практична стилістика
Статус дисципліни	Основна
Викладач	Савчук Руслана Любомирівна
Контактний телефон викладача	+380978123234
E-mail викладача	ruslana.savchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації відбуваються у день проведення лекцій та практичних занять (за попередньою домовленістю зі студентами). Можливі також онлайн-консультації через платформи для дистанційного навчання (Zoom, Google Meet тощо)

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення курсу «Практична стилістика» є аналіз особливостей функціонування мовних засобів у різних стилях мови – публіцистичному, науковому, офіційно-діловому, художньому, розмовному, конфесійному та епістолярному (дослідження лінгвозасобів із погляду необхідності чи доцільності їх використання у певних стилях, відбору з-поміж однотипних одиниць).

Курс «Практична стилістика» тісно пов'язаний із навчальними дисциплінами «Мова ЗМІ», «Культура усного публічного мовлення», «Культура мови та типологія помилок у ЗМІ», «Українська мова у професійному спілкуванні». «Практична стилістика» також перебуває у зв'язку з багатьма суміжними дисциплінами: літературознавством, філософією, логікою, риторикою, соціолінгвістикою, психолінгвістикою, естетикою тощо.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів із основами стилістики української мови, стилістичною системою в її довершеній, поліфункціональній формі; домогтися засвоєння основних понять теоретичної та практичної стилістики, а також оволодіння стилістичними нормами літературної мови; виробити чуття естетики мови; сприяти формуванню усвідомленої висококультурної національно-мовної особистості журналіста.

Основні цілі навчальної дисципліни:

- вивчення особливостей і рис різних функціональних стилів;
- вивчення стилістичних засобів творення різностильових текстів, мовних і позамовних чинників їх добору;

–формування навичок добору потрібних засобів мови через зіставлення їх із наявними варіантами;
 –вироблення умінь аналізувати й творити різностильові (різножанрові) тексти.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні та фахові компетентності:

ЗК 01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою.

СК 02. Здатність формувати інформаційний контент.

СК 03. Здатність створювати медіапродукт.

Програмні результати навчання:

ПР 04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР 11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

ПР 14. Генерувати інформаційний контент для будь-якого виду ЗМІ за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

ПР 15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	18 год.
Практичні	18 год.
Самостійна робота	54 год.

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	061 Журналістика	4 курс	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Практична стилістика як навчальна	2	2	6

дисципліна			
Тема 2. Основні поняття стилістики	2	2	6
Тема 3. Фоностилістика	2	2	6
Тема 4. Лексична стилістика	2	2	6
Тема 5. Лексичні засоби стилістики	2	2	6
Тема 6. Фразеологічна стилістика	2	2	6
Тема 7. Граматична стилістика. Словотворчі та морфологічні засоби стилістики	2	2	6
Тема 8. Синтаксичні засоби стилістики	2	2	6
Тема 9. Тропеїчні та образно-фігуральні засоби як лінгвостилістична категорія	2	2	6
ЗАГ.:	18	18	54

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою: поточне опитування, тестування та самостійна робота – 30 балів; картотека – 10 балів; контрольна робота – 10 балів. Екзамен – 50 балів.
Вимоги до письмових робіт	<p>Письмова контрольна робота: стилістичний аналіз тексту за схемою:</p> <ol style="list-style-type: none"> Тема, комунікативна мета тексту (обмін інформацією, популяризація наукових знань, вплив на свідомість адресата, переконання його в правильності своєї думки, вираження автором власних емоцій, вплив на чуттєву сферу читача тощо) (1 бал). Стиль, підстиль, жанр (1 бал). <ul style="list-style-type: none"> Науковий (підстилі та жанри: власне науковий (монографія, рецензія, наукова доповідь, курсова й дипломна роботи, реферат, тези), науково-навчальний (навчальні підручники, посібники, лекції, доповіді, бесіди), науково-популярний (журнали, книги тощо). Публіцистичний (підстилі та жанри: газетно-журнальний, художньо-публіцистичний (памфлети, фейлетони, політичні доповіді, нариси тощо), науково-публіцистичний (стаття у пресі, літературно-критичні статті, огляди, рецензії, репортаж тощо). Художній (підстилі та жанри: епічний (прозові: оповідання, казка, роман, байка, повість тощо), ліричний

(поезія, поема, балада, пісня, епіграма тощо), драматичний (драма, трагедія, комедія, мелодрама); комбінований (ода, художня публіцистика, усмішка тощо).

- Розмовний (підстили: розмовно-літературний, розмовно-побутовий, розмовно-офіційний; в межах якого стилю використовується і з якою метою – вказати).

- Офіційно-діловий (підстили та жанри: адміністративно-канцелярський (офіційна кореспонденція, договір, контракт, заява, автобіографія, доручення тощо), законодавчий (конституція, закон, указ, статут, постанова), дипломатичний (конвенції – міжнародні угоди, комюніке – повідомлення, звернення, протоколи, меморандуми, договори, заяви, ультиматуми), юридичний (акт, позовні заяви, протокол, постанова, запит, повідомлення тощо).

- Епістолярний (листи) та конфесійний стилі (церковні тексти).

3. Колорит (піднесений, урочистий, книжний, офіційний, інформативний, розмовний, пісенний, фольклорний, дружній, інтимно-ласкавий жартівливий, іронічний, сатиричний, фамільярний тощо) та стилізація (історична, фольклорна, народнорозмовна, соціальна, жанрова тощо) (1 бал).

4. Виразальні засоби мови тексту, їх стилістичні функції (6 балів):

а) фонетичні виразальні засоби (свідоме обрання варіанта норми з метою милозвучності, порушення фонетичних норм у тексті, мета автора): алітерація, асонанс; анафора; епіфора; ономапопея (звуконаслідувальні слова) та ін.;

б) лексичні виразальні засоби: загальноживана лексика; застаріла лексика: історизми, архаїзми; старослов'янізми; неологізми, okazіоналізми; стилістично-маркована лексика (термінологічна, професійна, розмовна, емоційно забарвлена лексика, інтернаціоналізми, суржик, просторіччя, вульгаризми, варваризми, арготизми, жаргонізми тощо); омоніми або слова, здатні вступати в омонімічні відношення; синоніми (лексичні, контекстуальні, абсолютні, стилістичні); градація; евфемізми; антоніми (лексичні, контекстуальні); антитеза; оксиморон; запозичена лексика; екзотизми; макаронізми; пароніми; паронімазія (паронімічна атракція);

в) фразеологічні засоби стилістики (фразеологізми (трансформовані фразеологізми), прислів'я, приказки, мовні штампи, крилаті вислови, сентенції, максими тощо);

г) стилістичні можливості словотвору, морфології і синтаксису: стилістичний потенціал словотвірних засобів (способи деривації в тексті), частин мови (вживання

	<p>властивих/невластивих певному стилю граматичних категорій, форм); демінутиви; мейозис; асиндетон і полісиндетон; стилістичні ресурси синтаксису: синтаксичні синоніми, звертання (власне звертання, риторичні звертання), пряма й непряма мова (невласне пряма й вільна пряма мова), період, окличні речення, речення за метою висловлювання (риторичні питання) тощо (вживання властивих/невластивих певному стилю синтаксичних конструкцій); анепіфора, ампліфікація, паралелізм, епанафора, інверсія, парцеляція, плеоназм, тавтологія, рефрен, лейтмотив тощо;</p> <p>г) стилістичний потенціал пунктуації (вживання одних розділових знаків замість інших, відсутність розділових знаків);</p> <p>д) художні засоби (тропи): метафора, метонімія, синекдоха, персоніфікація; епітети; порівняння; гіпербола; перифраза; каламбур тощо.</p> <p>5. З'ясувати, які лінгвістичні рівні домінують у визначенні стилістичних особливостей тексту, з якою метою (1 бал). Термін виконання: контрольна робота виконується на останньому практичному занятті; тривалість написання – 30-40 хв.</p>
Практичні заняття	Робота на практичному занятті (усні відповіді, письмові завдання, тестування) оцінюється за 5-бальною системою залежно від повноти відповіді (правильності виконання) студента.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Для отримання допуску до підсумкового контролю студентові необхідно отримати мінімум 25 балів за практичні заняття чи завдання самостійної роботи, відпрацювати пропущені практичні заняття. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен; форма здачі – письмова; структура білета і розподіл балів за завдання: 1 – теоретичне питання (10 балів), 2 – теоретичне питання (10 балів), 3 питання – практичне завдання (10 балів), 4 питання – тести (20 балів).

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Заплановано виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи,

письмових тестових завдань за темами практичних занять та темами, які винесені на самостійне опрацювання; також додаткових письмових індивідуальних завдань; письмових експрес-опитувань на практичних заняттях. Письмові роботи здобувача вищої освіти повинні демонструвати самостійність виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Академічна доброчесність. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних модульних робіт та екзамену заборонені (зокрема із використанням мобільних девайсів). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: 1. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності. 3. Положення про запобігання академічному плагіату. 4. Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися із зазначеними положеннями та документами можна за посиланням: <http://surl.li/jmet>

Відвідування занять: Присутність здобувачів вищої освіти на практичних заняттях є обов'язковою. Пропущені з поважних причин заняття мають бути відпрацьовані. Здобувач вищої освіти повинен дотримувати навчально-академічної етики та графіка навчального процесу; бути уважним та відповідальним. Пропущені практичні заняття потрібно відпрацювати, виконавши індивідуальні завдання або виконавши тести за темою. Для отримання допуску до підсумкового контролю студентові необхідно отримати мінімум 25 балів за практичні заняття чи завдання самостійної роботи.

Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р. Ознайомитися з положенням можна за посиланням: <http://surl.li/kedzc>

Неформальна освіта. Під час навчання студентам пропонується проходження додаткових курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, ВУМonline та ін. за відповідним предметним спрямуванням. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №672 від 24.11.2022). Ознайомитися із положенням можна за посиланням: <http://surl.li/dzryl>

8. Рекомендована література

Базова

1. Данильчук Д. В. Стилiстичний синтаксис : збiрник вправ: практикум. Київ : Інститут журналістики, 2021. 172 с.

2. Микитюк О. Сучасна українська мова: самотність, система, норма: навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 440 с.
3. Попович А. С., Марчук Л. М. Стилїстика української мови: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. 172 с.
4. Рижко О. М. Практична стилїстика : навч. посібник. Київ : НАУ, 2013. 320 с.
5. Савчук Р. Л. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисциплїни «Практична стилїстика» для студентів IV курсу спеціальності «Журналістика». Івано-Франківськ : Голїней О. М., 2019. 64 с.
6. Савчук Р. Л. Практична стилїстика : хрестоматія до дисциплїни. Івано-Франківськ : ПНУ, 2022. 65 с.
7. Стилїстика української мови (Теоретичні основи стилїстики. Художньо-виразові засоби мовлення) : навчально-методичний посібник ; уклад. І. І. Коломієць. Умань : Візавї, 2019. 242 с.
8. Шевченко Л., Шулінова Л. Стилїстика української літературної мови: функціональна діагностика тексту : навчальний посібник. Вид. 2-е. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2012. Кн. 2. 388 с.
9. Шульжук Н. В. Стилїстика сучасної української літературної мови: навчально-методичний посібник. Рівне – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. 304 с.
10. Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів: ПАІС, 2017. 168 с.

Додаткова

1. Інтертекстуальність та інтермедіальність: в просторі української мови, літератури та культури / Г. М. Сюта, С. П. Бирик, С. Я. Єрмоленко та ін. Оломоуц, 2018. 308 с.
2. Капелюшний А. Стилїстичні синоніми в телевізійному мовленні наживо. *Вїсник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2020. Вип. 48. С. 143–152.
3. Коць Т. А. Комунікативно-прагматичні засади сучасного журналістського дискурсу в аспекті аксіології. *Мовознавство*. 2021. № 2. С. 55–66.
4. Куньч З. Й. Образність мовлення як ознака культури мови (на прикладі метафори). *Український смисл*. Дніпро : Ліра, 2018. С. 14–22.
5. Лїнгвістичний аналіз художнього тексту (теоретичні основи, практикум): навчально-методичний посібник / укладач І. І. Коломієць. Умань : Візавї, 2018. 175 с.
6. М'яснянкїна Л. І. Експліцитні та імплїцитні внутрішньотекстові зв'язки між частинами рекламного тексту. *Вїсник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2019. Вип. 46. С. 331–338.
7. Мовчун Л. В. Українська рима в системі мови і в мовній практиці : монографія. Київ, 2020. 472 с.
8. Савчук (Рижко) Р. Лїнгвістичні засоби експлікації прагматичного значення у заголовках сучасних ЗМІ (за матеріалами регіональних інтернет-видань). *Вїсник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2018. Вип. 43. С. 252–261.
9. Савчук Р. Л. Інтертекстуальні елементи в заголовкових комплексах сучасних інтернет-видань (на матеріалі регіональних ЗМІ). *Актуальні проблеми сучасної науки (частина II)* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 30–31 травня 2019 року. Київ : МЦНД, 2019. С. 34–36.
10. Савчук Р. Л. Інтертекстуальні елементи як психолїнгвістичні маркери впливу в заголовках сучасних ЗМІ (на прикладі інтернет-видань Івано-Франківщини).

Таврійські філологічні наукові читання : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 29–30 січня 2021 р. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2021. С. 221–224.

11. Савчук Р. Л. Лексико-стилістичне оформлення сучасного регіонального медіатексту (на прикладі інтернет-видання «Глузд»). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 33 (72). № 2, Ч. 2. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 260–265.

12. Савчук Р. Л. Лексико-стилістичні засоби як інтенсифікатори уваги в мас-медійних заголовках (на прикладі регіональних інтернет-ЗМІ). *Сучасний рух науки* : тези доп. XI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 8–9 жовтня 2020 р. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 211–212.

13. Савчук Р. Л. Метафоричні конструкції як засіб актуалізації уваги у заголовках сучасних медійних текстів. *Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2020 рік ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»*, 5–9 квітня 2021 р., м. Івано-Франківськ. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2021. С. 189–191.

14. Савчук Р. Л. Мовностилістичні особливості публіцистики Святомира Фостуна в журналі «Сурмач». *Studia Ukrainica Posnaniensia*, vol. X/1: 2022, pp. 59–73.

15. Савчук Р. Л. Прагматичний потенціал тропеїчних засобів у заголовках сучасних інтернет-ЗМІ. *Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2019 рік ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»*, 6–8 квітня 2020 р., м. Івано-Франківськ. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2020. С. 278–280.

16. Савчук Р. Л. Стилістичний потенціал сучасних медіазаголовків (за матеріалами регіонального онлайн-видання «Куфер»). *Регіональна журналістика: реалії, виклики, перспективи* : матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, 15 квітня 2021 року). С. 163–165.

17. Савчук Р. Л. Тропи та стилістичні фігури в заголовках сучасних мас-медіа. *Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2021 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»*, 4–5 квітня 2022 р., м. Івано-Франківськ. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2022. С. 122–124.

18. Савчук Р. Стилістичні засоби у заголовках сучасних медіатекстів: психолінгвістичний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук* / редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 34. Том 4. С. 161–170.

19. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.

20. Сизонов Д. Ю. Медійна фразеологія та категорія експресивності: стилістичні взаємозалежності. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2019. Вип. 38. С. 94–108.

21. Сизонов Д. Ю. Стилістична трансформація фразеологізмів в українських мас-медіа. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2019. Вип. 37/3. С. 154–162.

22. Сюта Г. М. Цитатний тезаурус української поетичної мови ХХ століття / відп. ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: КММ, 2017. 410 с.
23. Цар І. М. Українське повсякденне мовлення в міському молодіжному середовищі: монографія. Київ : Наукова думка, 2021. 224 с.
24. Шевченко Л. І., Сизонов Д. Ю. Нові слова та фразеологізми в українських мас-медіа : словник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. Ч.1. 120 с.
25. Шевченко Л. І., Сизонов Д. Ю. Нові слова та фразеологізми в українських мас-медіа : словник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2019. Ч.2. 119 с.
26. Шевченко Л. І., Сизонов Д. Ю. Нові слова та фразеологізми в українських мас-медіа : словник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2020. Ч.3. 119 с.
27. Шевченко Л. І., Сизонов Д. Ю. Нові слова та фразеологізми в українських мас-медіа : словник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2021. Ч. 4. 100 с.
28. Яцимірська М. Г. Медіастилістика: символічні норми та аподиктичність. Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. 2018. Вип. 43. С. 262–267.
29. Formanova, S., Gusak, L., Vorobiova, T., Savchuk, R., Dorofieieva, O., & Smalko, L. (2021). Status in Social Networks as a Speech Genre. *Postmodern Openings*, 12(1), 128-140.
30. Stiekolshchykova, V., Savchuk, R., Makarchuk, O., Filatenko, I., Humanenko, O., & Shoturma, N. (2022). Influential Modifications of the Genre System by Today's Media. *Postmodern Openings*, 13(2), 461-474.

Онлайн-словники

1. «Горох» (тлумачний, орфографічний, фонетичний словники, словники римувань, синонімів, перекладів, частотний, етимологічний, фразеологічний словники, словник афіксальних морфем). URL: <https://goroh.pp.ua/>
2. Велика чи мала літера. URL: <http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
3. Граматичний словник. URL: <http://www.mova.info/grmasl.aspx>
4. Словники онлайн. URL: <http://rozum.org.ua/> (Словник іншомовних слів; Антисуржик. Словник «українського» суржика; 100 видатних українців; Орфографічний словник української мови; Словник синонімів української мови; Словник синонімів [Л. Полюга]; Словник фразеологічних синонімів; Неправильно – правильно [М. Волощак])
5. Словники й енциклопедії. URL: <https://slovnyk.me/>
6. Лінгвістичний портал. URL: <http://www.mova.info>
7. Практичний словник синонімів української мови: близько 15000 синонімічних рядів / С. Караванський. URL: <http://slovopedia.org.ua/41/53392-0.html>
8. Українська мова: енциклопедія. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
9. Український правопис 2019 року. URL: <https://2019.pravopys.net>

Викладач: **Савчук Руслана Любомирівна**,
доцент кафедри журналістики